

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Gunāra Kusiņa

ATSEVIŠKĀS DOMAS

Rīgā 2017. gada 30. novembrī

lietā Nr. 2016-16-01

**„Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5. un 6. panta atbilstību Latvijas
Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”**

1. Satversmes tiesa 2017. gada 19. oktobrī pasludināja spriedumu lietā Nr. 2016-14-01 „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., 6., 7. un 9. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam” (turpmāk – Solidaritātes lieta I), kurā atzina, ka pret darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kas maksā solidaritātes nodokli, ar Solidaritātes likuma 6. pantu ir radīta atšķirīga attieksme un šādai atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa. Savukārt 2017. gada 16. novembrī Satversmes tiesa pasludināja spriedumu lietā Nr. 2016-16-01 „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5., un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – Solidaritātes lieta II), kurā atzina, ka arī pret darba devējiem, kas maksā solidaritātes nodokli, ar Solidaritātes likuma 6. pantu ir radīta atšķirīga attieksme un šādai atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa (turpmāk arī – spriedums).

Taisnīguma, vienlīdzības un tiesiskās drošības princips pieprasa, lai Satversmes tiesa ievērotu savos nolēmumos paustās atziņas. Satversmes tiesa spriedumā Solidaritātes lietā II izmantoja līdzīgu metodoloģiju kā Solidaritātes lietā I, nonāca pie

līdzīga rezultāta un tāpat kā Solidaritātes lietā I noteica, ka Solidaritātes nodokļa 6. pants atzīstams par spēkā neesošu no 2019. gada 1. janvāra.

Piekrītu spriedumā Solidaritātes lietā II atzītajam, ka Solidaritātes nodokļa likuma 6. pants neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Tomēr, līdzīgi kā Solidaritātes lietā I, nevaru piekrist atsevišķiem spriedumā ietvertajiem secinājumiem, kas bijuši par pamatu šādam nolēmumam.

Argumentējot savu viedokli, izmantošu spriedumā Solidaritātes lietā II lietotos saīsinājumus.

2. Satversmes tiesa atzina, ka nav nepieciešams atkārtoti vērtēt Solidaritātes likuma 6. panta atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Uzskatu, ka arī šajā spriedumā, tāpat kā Solidaritātes lietā I, turpina pastāvēt Satversmes tiesas izmantotās vienlīdzības principa iespējamā pārkāpuma izvērtēšanas metodoloģijas piemērošanas problemātika nodokļu lietās (*sk. Satversmes tiesas tiesneša G. Kusiņa 2017. gada 2. novembra atsevišķās domas lietā Nr. 2016-14-01*). Proti, leģitīmā mērķa kritērija izmantošana, vērtējot nodokļus ar izteiktu fiskālo funkciju.

Satversmes tiesa, vērtējot iedzīvotāju ienākuma nodokļa jeb „fiskālā nodokļa” likuma normas, ir konsekventi atzinusi: iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek noteikts, lai nodrošinātu sabiedrības labklājību, līdz ar to apstrīdētā ierobežojuma leģitīmais mērķis ir sabiedrības labklājības aizsardzība (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-25-01 9. punktu*).

Attiecīgi vienlīdzības principa pārkāpuma izvērtēšanas metodoloģijas izmantošana, kas sevī ietver atšķirīgās attieksmes leģitīmā mērķa noteikšanu un arī samērīguma principa testu, nenodrošina iespēju pilnā mērā ņemt vērā „fiskālajiem nodokļiem” raksturīgās īpatnības.

Satversmes tiesa ir vairākkārt atzinusi, ka nodokļu regulējumam jābūt pamatotam ar objektīviem un racionāliem apsvērumiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2010-70-01 9. punktu*). Uzskatu, ka tieši šādas mērauklas izmantošana ļauj pilnā mērā ņemt vērā „fiskālo nodokļu” īpatnības.

3. Satversmes tiesa pamatoti secināja, ka konkrētajā gadījumā atšķirīga attieksme pret salīdzināmām personu grupām izriet no noteiktajām Solidaritātes nodokļa likmēm (*sk. sprieduma 17. punktu*). Vienlaikus tiesa atzina, ka atšķirīgai attieksmei pret solidaritātes nodokļa maksātāju grupām, kas noteikta ar Solidaritātes nodokļa likuma 6. pantu, nav leģitīma mērķa (*sk. sprieduma 19. punktu*). Šādam secinājumam nevaru piekrist.

3.1. Solidaritātes nodoklis pēc savas būtības arī ir atzīstams par „fiskālu nodokli” (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2016-14-01 19.3. punktu*). Uzskatu, ka izmaksām, kas nepieciešamas ikviena nodokļa un it īpaši „fiskālo nodokļu” iekasēšanai (administrēšanas izmaksām), jābūt pēc iespējas mazākām, jo nodokļu noteikšanas mērķis nav nesamērīgu administrēšanas izmaksu finansēšana. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība noteikt tādu nodokļu regulējumu, kas ir efektīvs jeb tāds, kas spēj nodrošināt nepieciešamos nodokļu ieņēmumus ar minimālām izmaksām. Tomēr, ja ieņēmumi no kāda nodokļa ir mazāki nekā tā administrēšanai nepieciešamie līdzekļi, šāds nodoklis nerasniedz savu mērķi.

Atšķirīgu solidaritātes nodokļa likmju noteikšana nodrošina lielākus ieņēmumus valsts budžetā, jo no šā nodokļa ieņēmumiem gūtie līdzekļi papildina valsts budžetu un var tikt izlietoti sabiedrības vajadzībām, nevis nodokļa administrēšanai. Šādā izpratnē atšķirīgas nodokļa likmes un ar tām radītā atšķirīgā attieksme ir noteikta sabiedrības labklājības aizsardzībai. Līdz ar to nevar apgalvot, ka atšķirīgai attieksmei, kas noteikta ar Solidaritātes nodokļa likuma 6. pantu, nav leģitīma mērķa.

3.2. Piekrītu spriedumā norādītajam, ka pieņemt tādu regulējumu, kas rada atšķirīgu attieksmi pret savstarpēji salīdzināmām personu grupām, likumdevējs var vienīgi tad, ja šādai rīcībai ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk. sprieduma 19. punktu*). Proti, jābūt tādiem objektīviem un racionāliem apsvērumiem, kas pamatotu konkrēto likmju izvēli darba devējiem kā solidaritātes nodokļa maksātājiem un kas būtu vērsti uz šā nodokļa noteikšanai paredzētā efekta – lai nodokli maksā personas ar augstiem ienākumiem – sasniegšanu.

Līdzīgi kā Solidaritātes lietā I uzskatu, ka izvēlētās atšķirīgās solidaritātes nodokļa likmes nodrošina nepieciešamos ieņēmumus valsts budžetā un šādā aspektā tām ir racionāls pamats. Tomēr konkrētajā gadījumā, piemēram, nav objektīvu un

racionālu apsvērumu tam, kādēļ solidaritātes nodokļa likmes mainās (samazinās vai palielinās) pa gadiem, salīdzinot 2016. un 2017. gadu, un kādēļ tās mainās tieši šādā apjomā.

Tāpēc uzskatu, ka Solidaritātes lietā II, tāpat kā Solidaritātes lietā I, leģitīmā mērķa kritērija izmantošana, izvērtējot atšķirīgās attieksmes konstitucionalitāti, neatspoguļoja solidaritātes nodokļa īpatnības. Šajās lietās būtu bijis jāvērtē, vai apstrīdētais regulējums ir balstīts objektīvos un racionālos apsvērumos. Secinājums, ka šis regulējums kaut vai vienā aspektā nav balstīts objektīvos un racionālos apsvērumos, būtu pietiekams, lai atzītu, ka tas neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas tiesnesis

G. Kusiņš